

es saig

Immigració i llengua

El mes passat parlàrem de la immigració i dels problemes que planteja l'assimilació d'un grup molt considerable de persones vingudes de fora amb una cultura, uns costums, una mentalitat i una llengua diferents. Avui ens centrarem en l'impacte que aquests nouvinguts tenen sobre la llengua, només uns apunts sobre el problema.

D'entrada, hem de tenir clar que partim d'una situació de desavantatge: hi ha llocs on l'immigrant inevitablement ha de conèixer la llengua pròpia del país que l'acull, és condició ineludible per viure-hi i per aconseguir un lloc de feina. No és el nostre cas: a Mallorca la llengua pròpia, el català, no té parlants monolingües, parlants que només coneguin aquesta llengua. Això fa que el coneixement del català no sigui, de bon principi, imprescindible; de fet, segons les estadístiques, una tercera part de la població no el sap parlar i una part considerable no l'entén.

Hi ha uns immigrants -espanyols, hispanoamericans i altres- que quan arriben ja coneixen una de les dues llengües oficials i no tenen problemes lingüístics perquè s'entenen amb tot-hom i consideren que és un esforç inútil aprendre una llengua més que no els és indispensable i, segons on tenguin la seva activitat laboral, fins i tot es troben amb poques ocasions d'usar-la. I poca gent hi ha decidida a afrontar un treball (aprendre una llengua ho és) per res. Les persones adultes immigrants només aprendran la llengua si veuen que representa uns avantatges des del punt de vista social i laboral, si comproven que parlar català els dona unes oportunitats de promoció i de relació. Desgraciadament no sol ser el cas.

Molt important en aquest punt és el sistema escolar amb què es troben. Pensem que per a un infant l'aprenentatge lingüístic és molt més fàcil que per a un adult; per això és decisiva l'oferta que trobi a l'escola, les facilitats que li donin, la llengua en què aprengui. És el camp d'integració lingüística més profitós, amb millors resultats; però els canvis que els nostres governants introdueixen en els programes d'educació retallen de cada vegada més les possibilitats de la Llei de Normalització.

L'actitud de bona part dels catalanoparlants tampoc no és gens positiva per a la integració lingüística dels immigrants, ja que tendeixen a amagar la seva llengua i utilitzar el castellà; això és molt negatiu de cara a l'assimilació dels que s'han incorporat a la nostra societat, perquè veuen quina llengua cal aprendre per viure amb normalitat en un determinat entorn i descobreixen que els mateixos parlants en menyspreen la seva.

Caldria mentalitzar-nos de la necessitat d'una militància lingüística més decidida; a Algaida el percentatge d'immigrants encara no és tan alt com per sentir-nos impotents com passa en altres indrets, però tots hauríem d'adoptar una actitud més ferma per encoratjar els nouvinguts a aprendre la "nostra" llengua.

PORTADA

Ceràmica *Temps remots*
d'Elisenda Pipió.

Fotografia de Pere Colom.

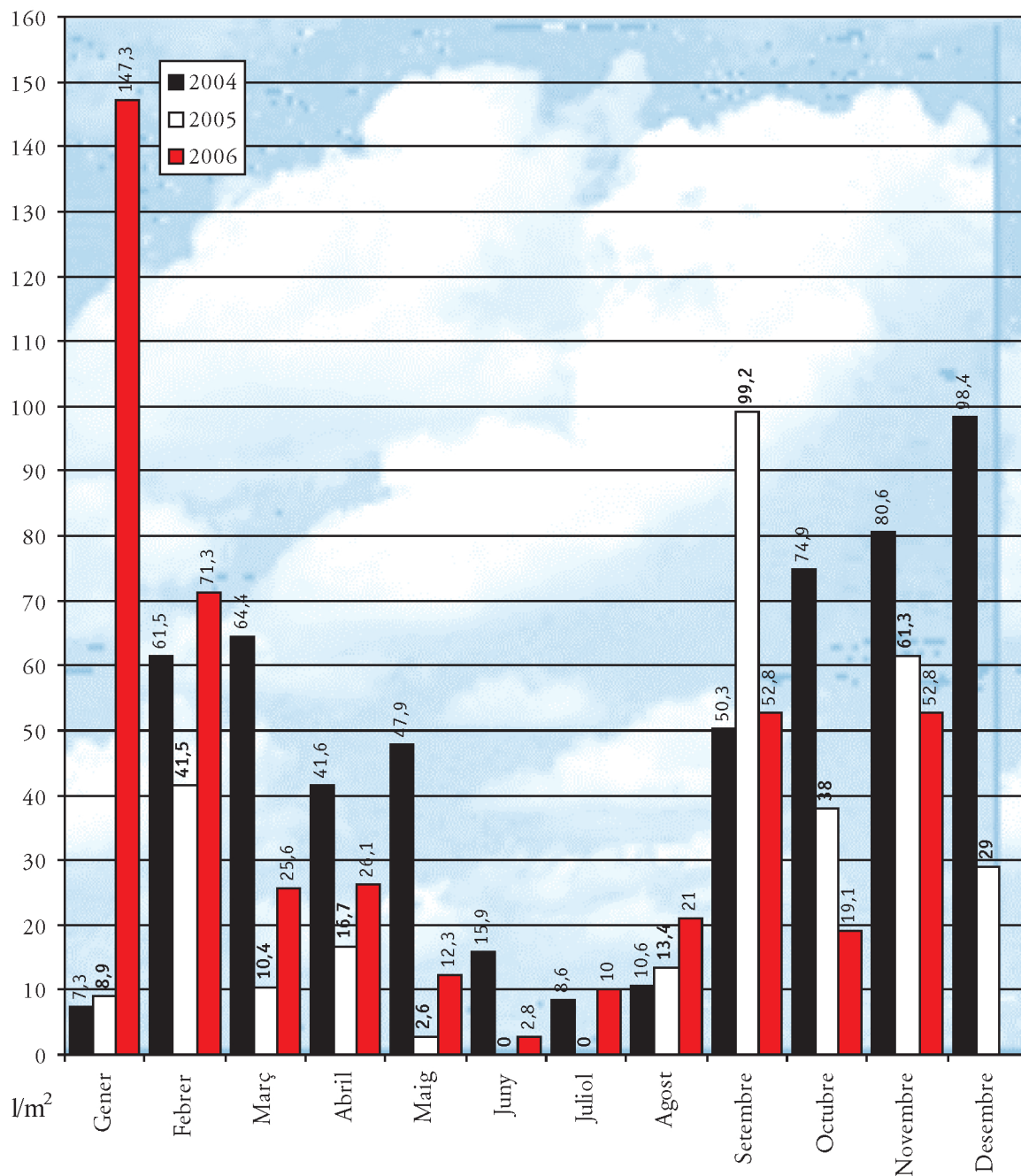

Sumari

- 02 Editorial
- 04 Pluviòmetre
- 05 Calaix de sastre
- 06 M'han dit que diuen
- 07 Moviment demogràfic
- 08 Sabeu on és?
- 09 El sant del mes
- 10 Fa vint anys
- 12 Noticiari de l'Obra Cultural
- 14 L'Ajuntament informa
- 17 Curiositats
- 18 Plana Pinera
- 19 Una passejada, dues estampes...
- 20 Sobre astronomia
- 21 Fa anys
- 22 Quatre mots sobre...
- 24 Ens heu de fer una glosa
- 27 Algaida Solidari informa
- 28 Una ració de Damià Huguet
- 29 Noticiari
- 32 Una xerradeta amb...

Pluviòmetre

Ens hauríem de remuntar molt per trobar un octubre tan calorós i tan sec com el d'enguany; hi ha estadístiques que parlen de noranta anys. A Algaida han caigut 19,1 litres, una misèria; a més, les altes temperatures han afectat fruits com les taronges, que en bona part s'hauran fet malbé.

D'altra banda, el setembre es tancà amb els 52,8 litres que ja us havíem anunciat; tampoc no és gran cosa per un setembre. En fi, que si no canvia aviat, perilla que l'any agrícola sigui trist i mal de veure.

En minúscula, gràcies

La democràcia té les seves servituds, diuen. La democràcia espanyola té una servitud escandalosa: la bena que els espanyols s'han posat als ulls per mirar cap a la casa reial (en minúscula, per favor) quan no toca. Som molts els que pensam que la monarquia és una institució obsoleta, fora de temps, que només hauríem de conèixer gràcies als llibres d'història antiga. ¿Com és possible que la màxima representació d'un estat, de qualsevol estat modern i democràtic, sigui un afer que es pugui resoldre per via hereditària, al marge de les qualitats i de la vàlua de la persona sobre la qual recau aquesta responsabilitat?

Si aquest és ja un calàpet mal d'empassar per la raó, molt més ho és encara veure com de forma intencionada l'opinió pública espanyola converteix els membres de la casa reial en personatges angelicals, situats per sobre del bé i del mal, i sense obligació de respondre de les seves actuacions davant de la societat que els paga (i com els paga!, millor dit, els pagam). La hipocresia i el servilisme que manté en general la premsa espanyola davant la casa reial (en minúscula, per favor, no han fet res per merèixer les majúscules) sobrepassa la raó de les persones sensibles. Està molt bé que als quioscs hi hagi revistes com *Hola!* perquè les compri qui vulgui. Ara, que en haver de parlar del rei, tots els mitjans de comunicació públics: TVE, TV3, IB3, Canal 9... i la gran majoria dels privats siguin *Holas!*, és senzillament indignant.

És per això que quan es produeix una excepció a la norma, quan una periodista dignifica la seva professió, informa i opina amb valentia i sense servilismes, perquè la veritat suri per damunt la boira dels àngels, convé destacar-ho. És el que ha fet Kika Rodríguez, de qui només conec els seus

escrits, des de les pàgines del *Diari de Balears* de dissabte dia 28 d'octubre de 2006 amb l'article "D'un sol tir".

Rodríguez informa els seus lectors d'uns fets que segurament s'oblidaren de contar tots els mitjans de comunicació abans esmentats. Diu: "[...]el simpàtic Joan Carles I [...] entre regata i regata va tenir temps el mes d'agost per escapar-se a Rússia amb un avió de les Forces Armades i una cort de vint-i-nou persones a veure el seu amic Putin i pegar un parell de tirs [...]". ¿I qui va ser el beneficiari de les bales reials, que són angelicals, però maten? Idò un ós que vivia en captivitat, que va ser engatat amb vodka i després amollat, perquè pogués ser presa fàcil del reial caçador. Coneixem tots aquests detalls de l'heroïtat reial perquè han estat denunciats per un guarda forestal rus. La cosa té molt de mèrit si tenim en compte que el rei (en minúscula; gràcies) és el president honorífic d'Adena, sí, aquella entitat l'emblema de la qual és un ós panda! La cosa té més mèrit encara si sabem que aquesta no ha estat la primera experiència caçadora reial a països de l'est, amb víctimes diverses: "*En total surten dotze exemplars d'espècies protegides a Convenis Internacionals morts per la persona que constitucionalment és la més alta representació de l'Estat espanyol a les relacions internacionals*" (Rodríguez, novament).

Les meves aficions televisives són molt curtes, de manera que deleg en la periodista suara esmentada per decidir quina ha estat l'única cadena que ha informat de la caça reial amb valentia: la Sexta. I acaba amb aquestes paraules del Gran Wyoming: "*Es que no me he enterado, ¿quién iba borracho, el Rey o el oso?*"

Aquest mes procurarem ser curts, o més ben dit i perquè quedi clar, breus. Procurarem ser breus, ja que ens han dit més d'un parell a veure què passa amb la revista, que darrerament va molt, però molt, desbaratada amb les dates d'aparició al públic. Aquest Sord, com que d'això que en diuen informàtica n'està ben peix, dóna tota la culpa a "problemes informàtics", i queda ben a pler. Bé, el fet és que sí, que molts de lectors han trobat que darrerament **es aig** surt més tard que de costum, i qualche mes fins i tot han pensat si els col·laboradors se'n havien cansat i ho havien deixat córrer. Idò no, es veu que som una gent un poc estranya, els col·laboradors, i després de més de vint-i-cinc anys, encara tenim corda.

El problema és que, al manco aquest Sord, ens anam repetint un mes i un altre, i cada vegada resulta més difícil trobar temes nous, que puguin sortir publicats. Perquè aquesta és una altra; hi ha temes que interessin molta gent i són tema de conversa als cafès i tertúlies de després de dinar o sopar, que és quan se sol parlar sense gaire manies. Bé, i concretant una mica, aquestes darreres setmanes ens han parlat, encara més, del problema del fems, i de la brutícia en general, del poble. Però, no passeu pena, no tornarem a parlar de punts negres ni fems de per fora vila. Fou un divendres, a migdia, després que els placers haguessin arreplegat els trastos,... la plaça semblava un camp de batalla. Un parell que s'ho miraven comentaren si no seria molt més pràctic posar un parell de contenidors perquè els venedors hi posassin tota la seva brutícia. No sabem què pot costar la neteja dels divendres, però segur que seria molt més fàcil.

Del que no podem deixar de parlar, encara que cada any solem repetir allò de la fira més curta de Mallorca, és de la fira, i de la mostra de cuina que s'hi organitzà enguany per primera vegada. Un que estava per allà, entre els organitzadors i treballadors que preparaven tot el "tinglado" el divendres vespre, ens comentà que devers les set de l'horabaixa va fotre un ruixat que va deixar tothom ben espantat. I no hi havia per menys: encara que els restaurants i vinaters estaven ben coberts, la gent havia de sopar, o tastar, defora, a la fresca; i tenien por que no en fes massa, de fresca. Doncs no, al final la nit va acompanyar la gentada que acudí a provar els plats preparats pels restaurants d'Algaida. Qualcú hi trobà qualche defecte, però si tenim en compte que era la primera vegada que s'organitzava, no podia anar millor. I, pel que ens digueren, part dels beneficis, la recaptació del dissabte, anava a tres entitats algaidines: futbol, esplai i Algaida Solidari. Això sí, qualche cafeter va comentar que el dissabte, dia de la Fira, no tengueren la premsa d'altres anys, a l'hora dels aperitius.

Hem sentit parlar d'una iniciativa de l'Ajuntament, per al calendari de l'any qui ve, i pel que sembla ha convocat les distintes entitats culturals i esportives del poble, per fer un mes cada una d'elles. Tots els comentaris sentits han estat favorables, ja que això implica fer participar gent algaidina, a través d'associacions diverses, en un projecte que el poble ha de veure tot l'any dins ca seva. Bé, com hem dit, cap crítica. El que hem sentit comentar és quin ha estat el criteri per seleccionar els participants en el calendari, perquè possiblement en surtin més d'una dotzena d'agrupacions, i això és perillós. El que sí va sortir a rotllo, parlant del tema, fou quin rànquing es faria d'associacions que mouen més gent dins el poble, i no hi hagué unanimitat, ni d'un bon

tros. Un que va molt pel futbol, i segueix altres esports algaidins, considerava que era el futbol i l'esport en general el que més gent movia. En canvi, un altre comentava que és l'associació de la tercera edat la que estira molta gent, i, deia aquest, no us podeu imaginar la quantitat de coses que s'hi organitzen. Bé, ho deixarem en l'aire...

El que ens ha fet pensar aquest comentari del casal dels vells, és les ganes de passejar que han entrat al poble. I no ens referim solament a les excursions i viatges que s'organitzen des del Casal, sinó molta altra gent que surt de viatge pel món, sigui a través d'ofertes pes a majors, o senzillament ofertes d'agències de viatges. Això, fa uns anys, era impensable en un poble com Algaida, però, es miri com es miri, ja era hora que gent que ha fet feina tota la vida pugui gaudir d'unes ben merescudes vacances. No tot ha de ser fer feina o guardar els néts, que és una feina que darrerament s'ha incrementat molt entre les padrines del poble.

*No sé si haureu notat que darrerament aquest Sord no parla gens de Pina, i és que aquest grup de nous col·laboradors d'**es saig** ens tenen ben informats. Segurament el mes qui ve ens parlaran de la remodelació de la seva plaça. Sentirem que la comentaven, la reforma de la plaça, a un grup on hi havia pineros i algaidins, i n'hi havia per a tots els gustos; el que sí deien els algaidins era que haurien de tenir més sort que amb la reforma de la plaça d'Algaida, que, en general, troben poc encertada, sobretot per la qualitat dels materials emprats, que són magres, magres. Però vaja, a Pina els promotors (suposam que l'Ajuntament) ja es varen curar amb salut i demanaren opinió al poble. Com que, segurament, opinions n'hi hagué per a tots els gustos,... sempre hi haurà qualcú que dirà que l'han feta al seu gust.*

Defuncions

Francisca Puigserver Montblanch
Va morir dia 12 d'octubre.

Llorenç Oliver Ballester
Ens deixà dia 17 d'octubre.
Tenia 89 anys.

Naixements

Rocío Márquez Pisa,
filla d'Isidro i Margarita.
Va néixer dia 14 de setembre.

Apol·lònia Maria Mas Oliver,
filla d'Antonio i Francisca Maria.
Va néixer dia 25 de setembre.

Rocío Velaure Ramos,
filla de Manuel i Immaculada.
Va néixer dia 30 de setembre.

Rafel Pou Ribot,
fill de Rafael i Rosa.
Va néixer dia 7 d'octubre.

Estrella Muñoz Prats,
filla d'Ignacio i Marta Isabel.
Va néixer dia 25 d'octubre.

Un **trencaaigües** com el que envolta la llinda d'aquesta obertura superior d'una casa algaidina és "un ressortit fet de pedra en forma de motllura i, en aquest cas, ornada amb motius florals; amb la cara superior inclinada i una ranura o goteró a la part inferior que es col·loca damunt la llinda o arquivolta de certs portals i finestres per protegir-les de l'aigua de pluja que davalla pel parament de la façana.

Els motius florals són típics del modernisme, un estil arquitectònic que es va difondre a finals del segle XIX i començaments del XX per tota Europa i es caracteritzà per introduir motius ornamentals inspirats en la naturalesa, sobretot formes vegetals i florals; en la utilització de corbes sinuoses aplicades a balcons i miradors; en la col·locació de ferros forjats a baranes i reixes; en el revestiment de façanes i interiors amb ceràmiques i mosaics. Els arquitectes més destacats de l'estil modernista foren Antoni Gaudí i Lluís Domènech i Montaner, a Catalunya, i a Mallorca destacà Gaspar Bennàzar i Moner. Entre les seves obres més destacades podem citar: L'Àguila, l'Escorxador Municipal, el Coliseo Balear, etc.

Pista

Aquest motiu floral d'un trencaaigües, es troba al frontis de la casa d'un carrer que avui és de direcció única (vagi quin doi, avui en dia casi tots ho són). Per això afegirem que està davant una botiga tradicional del nostre poble i que els cossiers, quan per Sant Jaume fan el quadrat, allà davant hi solen ballar el Mergançó.

Solució del mes passat

La dreuera protagonista a *es saig* del mes d'octubre, és la que des del revolt de la Cova Negra s'enfila fins al portellet de les barres de Gràcia, passant prop de la caseta del Garriguer.

Sant Ermengol, bisbe

Va néixer Ermengol a la segona meitat del segle X, fill del vescomte de Conflent, parent del comte d'Urgell i del de Barcelona; d'acord amb el seu naixement va rebre una acurada educació i de ben jove es dedicà a la carrera eclesiàstica; exercí diversos càrrecs i a la mort del bisbe d'Urgell Sal·la, del qual era nebot, fou elegit per succeir-lo. Començà la construcció de la catedral d'Urgell, consagrada després de la seva mort, i instituï una canònica augustiniana, és a dir, una comunitat de clergues que es regeixen per una regla o cànon, d'on surt el nom de canonges.

També treballà en tasques de reconquesta i prengué Guisona als sarraïns i contribuï a la seva repoblació. Es preocupà de diverses obres públiques i una d'elles fou la construcció del pont de Bar, a l'Alt Urgell; precisament en una de les seves visites d'inspecció a l'obra va sofrir un accident, es precipità per un barranc i hi morí l'any 1035. De seguida va ser venerat i és patró principal de la diòcesi d'Urgell. La seva festa se celebra al 4 de novembre.

Una tradició conta que va ser enterrat a l'esquerra de l'altar major, però es va produir una sequera tal que no creixia cap herba; aleshores traslladaren el sepulcre a la dreta de l'altar, a un lloc més "digne", i es veren afavorits per pluges abundants.

El fet d'haver mort en un accident controlant la construcció d'un pont va fer que el tenguessin per advocat els mestres d'obres especialitzats a fer ponts i també els guardes que es feien càrrec de cobrar el pontatge o dret de barra, un peatge que es pagava per transitar per certs ponts i que en teoria s'aplicava a la conservació i manteniment del pont. També s'hi encomanaven els que passaven per un pont; no ens han d'estranyar aquestes pregàries, perquè la majoria de ponts sobre rieres i rierols devien ser ben fràgils, de fusta i joncs, i força perillosos; per tant, no estava de més una jaculatoria a un sant que n'havia estat víctima.

Número 71

Fa vint anys l'església de Castellitx es trobava en un estat preocupant ja que una sèrie de crulls n'amenaçaven l'estructura. Un grup de joves es mobilitzaren aprofitant la Fira amb un estand i una recollida de firmes amb el lema "Salvem la Pau", que va ser un èxit; a més, se'n feren ressò els diaris de Ciutat. La portada d'*es saig* de novembre del 86 era un dibuix de Castellitx de Vicenç Sastre i també estava dedicat al mateix tema l'editorial i l'article de n'Andreu Majoral. Recordem que passaren uns anys abans que l'obra es dugués a terme.

Hi havia unes fotos de la Fira i una d'antiga de la processó de les filles de Maria baixant pel carrer de l'Aigua, amb moltes jovenetes identificables; és un document d'una manifestació religiosa que actualment resulta inconcebible. És clar que si el papa actual torna a introduir -com es rumoreja- les misses en llatí...

En Jaume Toledo era protagonista en aquesta revista: li publicàvem la glosa guanyadora del concurs celebrat a Calonge titulada "Ets aucells", també recollíem la glosa que en Pere-Gil li dedicava felicitant-lo pel premi i a la Xerradeta explicava la seva trajectòria de glosador, els premis guanyats, a més d'improvisar un parell de gloses dedicades als nostres lectors.

Reproduïem un llarg article de Gabriel Janer Manila titulat "Tombes blanques de calç en camps d'albons", un article que s'havia publicat al diari *Baleares* al suplement "Memòria civil". Val la pena rellegir-lo.

Podríem comentar moltes més coses: les Cròniques Municipals es referien a l'exposició pública de les Normes Subsidiàries (passaren anys i panys abans d'aprovar-les); n'Alexandre Pizà ens informava de la gastritis; en Joan Trobat lloava l'equip de l'Algaida que, contra tot pronòstic, anava al capdavant de Primera Regional, en Pere Mulet, a Notícies d'Arxiu, reproduïa un document del contracte de l'Ajuntament amb els metges l'any 1826 amb les condicions de la conducta, de la "igualta"; i finalment que l'any agrícola 85-86 va ser bo pel que fa a pluges ja que es recolliren 628'3 litres: passar dels 600 litres és tot un èxit.

espais
sense
fum

www.portalsalut.caib.es

servei crida 902 075 727 pladrogues@dgsanita.caib.es

T'AJUDAM A SUPERAR-LO

SI FUMES, ACUDEIX AL TEU CENTRE DE SALUT

Govern
de les Illes Balears

www.caib.es

Com sabeu, dins el marc de la Fira d'en-guany, celebrarem un conjunt d'actes amb la finalitat de presentar a Algaida la campanya del Sus, Mallorca!, que vol ser un crit reivindicatiu pel nostre autogovern i també un crit denunciador dels atacs constants que pateixen la llengua i la cultura catalanes, especialment per les actuacions del Govern que presideix Jaume Matas. En conjunt, la Junta Directiva de l'OCB a Algaida feim una valoració molt positiva de tots els actes: concert de S'Arrual Jazz Mort, itinerari cultural pel terme i conferència sobre el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, perquè tots comptaren amb una nombrosa participació. També aprofitam aquesta plana de la revista per fer un agraïment públic a totes les persones i institucions que hi col·laboraren: **Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear de Palma, Ajuntament d'Algaida, Biblioteca Municipal, S'Arrual Jazz Mort, Club Esportiu Algaida, Joves de Mallorca per la Llengua, Antoni Ignasi Alomar, Consell Parroquial d'Algaida, Pere Mulet, Miquel Àngel Capellà...** Demanam disculpes si a la llista anterior hi manca qualcú; si és així, es tracta d'un descuit involuntari.

A tothom, moltes gràcies, i també a totes les persones que ens regalaren la seva presència als diversos actes.

Les celebracions acabaren amb la preceptiva assemblea anual de socis i sòcies, una pamboliada i un regal visual per a la nostra sensibilitat: quatre anys de vida social i cultural algaidina, sintetitzats i recopilats de meravella per la màquina fotogràfica de na **Jerònia Pou**. Recordarem, gràcies a la força de les fotografies, molts d'instants de la nostra vida recent: festes, excursions... Les imatges marines feien "nederà". En **Jaume Toledo** ho va recollir com sap amb una glosa de mestre, adreçada especialment a na Jerònia:

Aquí hem pogut contemplar
paisatges encantadors
i que som molt menjadors
i de cultura exemplar.
Ho has sabut retratar
traguent molt nets els colors,
si haguéssim duit banyadors
tots mos tiram dins la mar.

Activitats del mes de novembre

Diumenge dia 19, excursió al Pla de les Basses de Mortitx (Escorca), un racó esplèndid prop del litoral i situat entre Lluc i Pollença. Sortida a les 9 h des de la plaça.

A la foto, hi podeu veure els excursionistes dalt de la torre dels Matzocs, la cala artanenca on finalitzà l'excursió del mes passat.

Manifest del SUS Mallorca!

La llengua catalana, pròpia de Mallorca, i la nostra cultura, estan en perill. Cal més que mai la mobilització de tots els mallorquins i mallorquines, vénguin d'on vénguin, per demanar a les institucions públiques responsables d'impulsar el procés de normalització lingüística que compleixin amb les seves obligacions. Cal que el mateix poble que ha sortit al carrer en el passat per reivindicar que som comunitat històrica i per demanar un decret de mínims ho torni a fer ara. La dignitat de ser qui som ens reclama novament una acció clara i rotunda.

És el moment de fer un sus per Mallorca. D'aconseguir que Mallorca faci una passa més a favor de la seva llengua, de la seva cultura i del seu autogovern. D'afirmar-nos una vegada més en la defensa del patrimoni col·lectiu. De tornar a sortir al carrer per respondre les actituds que menyspreen i consideren secundària i prescindible la llengua i la identitat que ens llegaren els nostres avantpassats. I més ara que celebrem els cent anys del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana i vint del Segon. En aquests instants hem de dir com mossèn Antoni M. Alcover el 13 d'octubre de 1906 en la inauguració del Primer Congrés, que: *"Sí, som amadors de la llengua catalana. Sí, l'estimam la nostra llengua amb tota la nostra ànima. [...] La volem honrada dels propis, respectada dels estranys, lliure de tot esclavatge"*. Per això, hem de fer valer els nostres drets d'un racó a l'altre de Mallorca, d'un poble a un altre, d'un barri a un altre.

Perquè estimam la nostra llengua demanam la derogació del Decret Fiol, que representa un atac a la normalitat del català a l'ensenyament.

Perquè estimam la nostra llengua reclamam el compliment íntegre de la Llei de Normalització Lingüística, aprovada per unanimitat pel Parlament de les Illes Balears. Reclamam a les institucions que reconsiderin i rectifiquin les mesures preses contra l'idioma propi de les Balears i que retornin al consens en matèria de llengua i de cultura.

La Mallorca actual està formada per persones vingudes dels cinc continents, que tenen dret a conèixer la llengua catalana. Perquè estimam Mallorca demanam a les institucions que promoguin una autèntica política de gestió de la diversitat, que parteixi de la promoció de la nostra llengua com a vehicle d'entrada i estada en la societat mallorquina.

Perquè estimam la nostra llengua demanam al conjunt de la societat que faci servir arreu, amb la família, amb els amics, a la feina, al lleure, el català, l'idioma propi de Mallorca.

Perquè estimam la nostra cultura demanam a les institucions que protegeixin el patrimoni arqueològic i arquitectònic que forma part de la nostra memòria col·lectiva. La seva desaparició seria una pèrdua irremparable per als ciutadans i les ciutadanes d'aquesta terra.

Perquè estimam Mallorca reclamam el nostre dret al ple autogovern.

I ara cridau amb nosaltres 1, 2, 3... SUS MALLORCA!

SUBVENCIONS MUNICIPALS 2006

A la sessió extraordinària que va tenir lloc l'11 d'octubre, l'Ajuntament ple va acordar per unanimitat concedir les següents subvencions amb càrrec al pressupost municipal de 2006:

Entitat	Quantia
Cultura	
Centre Cultural d'Algaida. Titoieta Ràdio	900,00 €
Obra Cultural Balear	750,00 €
Agrupació Fotogràfica d'Algaida	726,00 €
Cossiers d'Algaida	4.499,00 €
Esports	
Club Escacs Algaida	700,00 €
Club Esportiu Algaida	6.400,00 €
Agrupació Ciclista Algaida	1.000,00 €
Club Voleibol Valldemossa - Algaida	2.230,59 €
Pina Club de Futbol	1.000,00 €
Educació	
Associació de Mares i Pares del CP Pare Pou	2.554,30 €
Gent major	
Associació Persones Majors d'Algaida, Pina i Randa	1.360,00 €
Cooperació	
Algaida Solidari	1.450,00 €
Fundació Liorna	650,00 €
Total	24.212,89 €

CENTRE DE DIA D'ALGAIDA

Actualment continuen les obres de la construcció del centre de dia d'Algaida. Les previsions són que les obres acabin a finals d'aquest any i que a principis de l'any vinent el centre ja estigui obert als usuaris. Per això, de cara a la seva obertura, l'Ajuntament ja prepara la gestió d'aquest servei.

Així, a la sessió de l'11 d'octubre, l'Ajuntament ple va acordar per unanimitat que la forma de gestió del centre de dia sigui indirecta, això vol dir que per part de l'Ajuntament s'haurà de contractar una empresa, amb la qualitat i l'experiència demostrada en aquests tipus de serveis, per gestionar el centre.

En aquests moments, s'està preparant el Reglament de Règim Intern del centre i també el plec de condicions que ha de regir el concurs per a

l'adjudicació de la seva gestió i l'expedient per a l'aprovació dels preus públics d'aquests serveis.

PARC INFANTIL A PINA

El mes de juliol, en aquestes mateixes pàgines, us informàvem sobre el conveni de col·laboració signat el 28 de juny entre l'Ajuntament d'Algaida i la Congregació de les Germanes Franciscanes Filles de la Misericòrdia, pel qual la congregació cedeix a l'Ajuntament d'Algaida l'usdefruit del solar situat a la plaça de Pina, conegut com el corral de ca les Monges, per un termini de trenta anys. Aquesta cessió va condicionada al fet que l'Ajuntament habiliti aquests terrenys per instal·lar-hi un parc infantil.

En aquest sentit, l'Ajuntament ple, a la mateixa sessió, va acordar per unanimitat aprovar el plec de condicions que ha de regir el subministra-

ment d'un parc infantil i una pista multifuncional, amb l'obra civil inclosa, per instal·lar en aquest indret. La forma escollida és per arrendament per un període de sis anys amb opció de compra al final (leasing). El pressupost és de 184.359,26 €.

Aquestes instal·lacions inclouen, a més de diferents aparells per al parc infantil, una pista multifuncional que permet la pràctica de diferents esports: futbol, bàsquet, voleibol o hoquei, entre d'altres.

Aquesta actuació permetrà tenir un lloc d'oci situat a la mateixa plaça de Pina i crear un espai, juntament amb la plaça que actualment està en obres de reforma i millora, idoni per al temps lleure i per a la celebració d'activitats esportives o d'esplai.

PAVIMENTACIÓ DEL CAMÍ DE MUNTANYA

El passat mes d'octubre es varen realitzar les obres de pavimentació del tram del camí de Muntanya situat entre el camins de Son Miquel Joan i de la Comuna. L'empresa encarregada d'executar aquestes obres ha estat *Obras y Pavimentos Man, SA*. El pressupost de les obres ha tingut un cost de 77.245 € i han estat finançades per la Conselleria d'Agricultura i Pesca, que ha aportat el 70% del cost, i per l'Ajuntament d'Algaida que n'ha assumit el 30 % restant.

PAVIMENTACIÓ DEL CAMÍ DE LA TORRETA

Com a millora en l'adjudicació de l'obra del camí de Muntanya, la mateixa empresa que ha pavimentat aquest camí també ha realitzat la pavimentació del camí de la Torreta. Aquesta obra no ha tingut cap cost per a l'Ajuntament.

PAVIMENTACIÓ DELS CAMINS DE NA BUBOTA I VELL DE PINA

L'any passat, a la convocatòria del Pla d'Obres i Serveis del Consell de Mallorca, l'Ajuntament

d'Algaida va sol·licitar la inclusió de l'obra de pavimentació del camí de na Bubota amb un pressupost d'execució de 167.817,50 €, dins un pla d'actuació de l'Ajuntament per pavimentar en dos anys aquest camí i el camí Vell de Pina.

La negativa per part del Consell de Mallorca d'incloure aquest projecte al POS, per una part, i la demanda dels veïnats que tenen l'habitatge en aquesta zona d'Algaida i que habitualment usen aquests dos camins per l'altra, juntament amb el mal estat que presenten actualment; ha fet que l'equip de govern (PSOE – UM) hagi presentat un pla d'actuació que inclou la pavimentació d'aquests dos camins. El tipus de pavimentació elegida, per mor del cost, ha estat amb asfalt i grava, la qual cosa permet poder fer aquesta actuació enguany o a principis de l'altre. Aquest tipus de pavimentació té un cost molt més baix que l'aglomerat asfàltic que actualment es posa.

El finançament d'aquestes obres serà per contribucions especials. Així, a la sessió de l'11 d'octubre, l'Ajuntament ple va acordar amb els vots dels regidors del PSOE i l'abstenció del grup Popular la imposició de contribucions especials i l'ordenació del tribut concret que han d'aportar els propietaris de les parcel·les afectades.

El cost dels projectes és de 66.258,07 € per a la pavimentació del camí Vell de Pina i de 60.554,74 € per al camí de na Bubota. La quantia a repartir entre els beneficiaris d'aquestes obres és de 59.632,26 € i 54.559,27 € per als camins Vell de Pina i de na Bubota, respectivament. L'aportació que han de fer els beneficiaris correspon al 90% del pressupost. L'Ajuntament n'aportará el 10 % restant.

Una vegada publicats al BOIB, els expedients estaran exposats al públic durant trenta dies. Dins aquest termini els interessats podran examinar els expedients i presentar les reclamacions que estimin oportunes.

L'Ajuntament informarà als seus taulers d'anuncis dels terminis d'exposició al públic.

COBRAMENT D'IMPOSTS MUNICIPALS

Des del 15 d'octubre al 15 de desembre, ambdós inclosos, l'Ajuntament ha obert el termini per al cobrament voluntari de l'Impost de Béns Immobles de naturalesa urbana i rústica, l'Impost d'Activitats Econòmiques, vedats i guals permanents.

PRESENTACIÓ DEL SEGON VOLUM DE LES OBRES COMPLETES DE PERE CAPELLÀ

Dins el programa d'actes de la Fira 2006, el passat 7 d'octubre va tenir lloc al casal Pere Capellà la presentació del segon volum de les *Obres Completes de Pere Capellà*. El llibre, editat per l'editorial Moll amb la col·laboració del Consell de Mallorca i de l'Ajuntament d'Algaida, compila les obres de *Mingo Revulgo* escrites des de 1952 a 1954. El llibre fou presentat per Maria Magdalena Alomar Vanrell, professora associada del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears, i per Antoni Nadal Nadal, crític de teatre.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE *CARTES DES DE LA PRESÓ*

El proper 11 de novembre tindrà lloc al casal Pere Capellà la presentació del llibre *Cartes des de la presó* de Pere Capellà Roca. El volum que recull l'epistolari de Pere Capellà durant la seva reclusió serà presentat per Pilar Arnau i Segarra, professora de Filologia Catalana a la Universitat de Münster, Alemanya, autora de la introducció i de l'edició crítica del llibre. També intervindran Llorenç Capellà Fornés, fill de l'autor, i Margalida Capellà Roig, professora de Dret Internacional Públic a la Universitat de les Illes Balears.

L'obra ha estat editada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat, amb la col·laboració del Consell de Mallorca i l'Ajuntament d'Algaida. L'acte començarà a les 21 hores.

LA FIRA 2006

Des d'aquestes pàgines volem agrair a totes les empreses, entitats i associacions que han participat i col·laborat amb la realització de la Fira d'enguany i han fet possible una altra edició de l'Espai Algaida, de la mostra de cavalls o de la I Mostra Gastronòmica i de la Degustació de la Fira.

A l'edició d'enguany de la Fira, la novetat ha estat la I Mostra de Cuina i la Degustació que ha organitzat l'Ajuntament d'Algaida amb el finançament de Mallorca Rural, una iniciativa comunitària on hi participen la Unió Europea, el Ministeri d'Agricultura, Pesca i Consum, la Conselleria d'Agricultura i Pesca i el Departament de Cooperació Local del Consell de Mallorca.

En aquesta primera edició hi han participat vuit restaurants: Restaurant Oasis "Bufet l'amo en Andreu", S'Hostal d'Algaida, Restaurant cal Dimoni, Restaurant Es 4 Vents, Restaurant Binicomprat, Restaurant Can Mateu, Es Recó de Randa i el restaurant del santuari de Cura; dos forns: can Salem i el forn de Sa Plaça i tres bodegues: Can Majoral, Binicomprat i Vins Amengual. També ha col·laborat amb el servei de cafè Cafés Sorbito i en el servei de pa el forn de Sa Creu. El dia de la Fira, a la degustació, també hi participà Embotits Roig. Les copes per al vi foren servides per Semilla, SA.

La realització d'aquesta primera mostra ha estat un èxit i sens dubte ha servit per donar a conèixer els plats que serveixen els restaurants del municipi, els vins que crieu les nostres bodegues o els pastissos que elaboren els forns. L'èxit d'aquesta primera mostra garanteix la seva continuïtat i ha de servir perquè l'any vinent hi participin la resta d'empreses del municipi dedicades al sector de la restauració.

Per altra part, volem agrair als voluntaris que han ajudat a les tasques d'organització dels diferents actes de la Fira, especialment l'Associació de Voluntaris de Protecció Civil, el Club Esportiu Algaida, Algaida Solidari i el grup d'espai Burot.

Aquestes dues fotografies són fetes a un corral del nostre poble. Són d'un doblerer, que com podem comprovar, és enorme. A la primera fotografia, que és del mes d'agost, ja feia quasi 3 metres d'amplada i a l'altra, feta un mes i mig més tard i on el podem veure ben florit, els passa de bona mesura.

Crònica d'un xafarder

Ja han començat les obres per a la millora de la plaça; cada dia feiner les màquines es posen a treballar puntualment a les vuit del matí, per tal d'enllestir de la manera més ràpida aquest període de pols i renou. Els pins han estat tallats, els fassers transplantats, els bancs desmuntats i les rajoles llevades, ... L'únic element que queda de l'antiga plaça és el nostre Cor de Jesús. Un monument que per bé o per mal ens recorda a piners i visitants els quaranta anys de dictadura que patírem.

Resulta, si més no curiós, el fet que davant de la tendència actual que hi ha de suprimir tots els monuments franquistes per part de l'administració, a Pina passa tot el contrari, ja que no només el conservam intacte, sinó que a sobre el tenim com si fos l'encarregat de donar la benvinguda al poble. (Almenys abans el teníem una mica amagat davall de les fulles dels dos fassers que li feien companyia, però ara...)

I bé, què hi farem, paradoxalment del que pugui representar, el poble va decidir de manera democràtica que l'estàtua quedàs on és, i així s'ha fet.

Doncs ara només queda esperar tres mesos per veure aquesta obra acabada.

I aquí no s'acaba això, llavors toca el torn a la façana de l'església i també al nou parc infantil que s'ha d'ubicar al corral de les Monges, ara cedit a l'Ajuntament, que per cert presentà el projecte d'aquest nou espai durant la fira d'Algaida (ara veurem si els doblers que ha d'enviar el Consell arriben enguany o se torben).

I ja que parlava de la Fira algaidina, un es demana el perquè a Pina no feim un dia de fira

com fan altres pobles. Supòs que és per manca d'interès o iniciativa; crec que no estaria gens malament dur-la a terme...

El que també s'hauria d'inventar és la forma de resoldre el problema que patim amb el transport escolar, tant dels infants que van a l'escoleta d'Algaida com els joves que cursen batxillerat a l'institut de Lluçmajor. Resulta molt molest per a molts de pares i mares el fet d'acompanyar cada dia l'infant a l'escola i més encara si s'han de recórrer prop de 25 km. per anar i tornar de Lluçmajor (això dues vegades al dia). La veritat és que m'agradaria saber si l'AMPA o bé l'Ajuntament podrien donar solució a aquest tema que tard o d'hora a molts ens afecta. Molts se'n recorden ara del bé que feien les Monges (i llavors n'Antònia Maria de Can Sastre) quan tenien l'escoleta a Pina en funcionament.

Garrotades

Als caçadors furtius; perquè enguany com ja és habitual els trons de les escopetes s'han començat a sentir abans d'obrir la veda.

El que més ràbia fa, però, és que llavors són els mateixos que remuguen que hi ha poca caça...

Medalles

Als que fa un any que posaren la plana web de Pina a internet (<http://www.cofpina.com>), ja que, a pesar del gran esforç que això suposa, ens tenen al dia d'una manera clara i directa de tot el que passa a Pina i de moltes i altres notícies més. Molts d'anys i que en pugueu fer molts!

Una caminada no decep quan hi trobam allò que esperàvem veure. La caminada passa a la categoria d'excel·lent si ens regala la sorpresa, una satisfacció imprevista. Ens passà al camí de Castellitx a Son Coll: anàvem a la recerca de les pedres mil·lenàries del talaiot, i tenguérem l'afegitó de les pedres centenàries de la carrera de la possessió, davant el portal de les cases dels amos. Talaiot i empedrat: una parella ben avinguda; és més: una meravella. Un pensament il·lús: m'agradaria que els constructors actuals, els faraons contemporanis, tenguessin la paciència i la sensibilitat dels nostres avantpassats que treballaven la pedra.

Una passejada, dues estampes...

Miquel Serra

La terra no és rodona

Fa molts anys, tothom es pensava que La Terra era plana com una pizza. O almenys això pensaven a Europa i als territoris que l'envolten. Els primers models cosmològics grecs del segle VI abans de Crist així la concebien. Va ser Pitàgores el primer a assenyalar que la seva forma vertadera era una esfera, i Aristòtil fou qui va argumentar aquesta afirmació. Al segle III abans de Crist, Eratòstenes de Cirene, geògraf i matemàtic, a més de director de l'antiga biblioteca d'Alexandria, va calcular la circumferència del globus terraqüi. Amb el temps hi van haver molts amidaments, més o menys encertats. El més correcte fou el de Posidoni, més tard adoptat per Ptolomeu, que mesurava la circumferència de la Terra en quasi tres quartes parts de la real. Cristòfol Colom va utilitzar aquesta mesura (de 29.000 quilòmetres) en els seus càlculs, quan va emprendre el seu viatge cap l'inesperat Nou Món, pensant que Àsia estava a 6.400 quilòmetres de l'oest d'Europa. Gràcies a aquest error de números va descobrir Amèrica!

La navegació, per tant, ha tengut un paper important en l'organització i mesura de la Terra, amb les seves distàncies i posicions de les ciutats i continents. Al llarg de la història, les dades anaven adquirint més exactitud en la determinació de les posicions, fins al punt d'afegir estudis sobre la gravetat i les seves variacions. I per què fer estudis sobre la gravetat? Doncs perquè la gravetat varia segons la zona on ens situem del nostre planeta. En algunes zones és un poc més fàcil

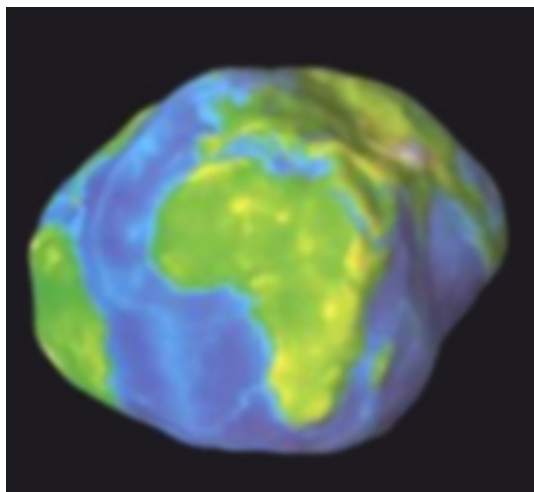
pegar un bot que a d'altres! El resultat de tots aquests càlculs és una figura geomètrica completament irregular (mirau imatge), que és la conseqüència de la varietat de materials de l'interior terrestre i la seva desigual distribució. A més, cal assenyalar que més d'un 70 % de la superfície terrestre està coberta d'aigua, la qual s'ajusta a les formes ondulades de la Terra. Aquesta forma imperfecta va passar sempre desapercebuda per l'ull humà, però al 1957, gràcies al naixement de l'era espacial i dels satèl·lits artificials, va augmentar considerablement la precisió en els amidaments de la Terra.

I encara més, segons Christopher Cox i Benjamin Chao, del Centre de Vol Espacial Goddard de Greenbelt, durant els darrers quatre anys, el nostre planeta ha alterat la seva forma. Així pareixen demostrar-ho les darreres dades recollides sobre el seu camp gravitacional. A les imatges captades pels satèl·lits geoestacionaris, s'aprecia un exemple a la regió de l'Equador (aquella línia que talla la Terra per la meitat en dues parts iguals, passant per l'est i l'oest). Segons els experts, fins al 1998, les observacions mostraven que la Terra s'estava arrodonint a causa del desglaçament progressiu de la gèlida massa que durant la darrera glaciació va aplanar els pols (Nord i Sud). Tot i això, aquests científics, Cox i Chao, sostenen que el procés ha invertit el seu curs, i ara és la zona equatorial la que està sofrint el canvi!

Fa 345 anys

Per tant, ara ja no serveix l'explicació del desglaç, i per això proposen dues noves hipòtesis: la primera és que podria tractar-se d'un efecte causat pels canvis de les corrents oceàniques, ja que les grans masses d'aigua han sofert el desplaçament des de les altes latituds a les regions de l'Equador. La segona hipòtesi contemplaria el moviment de les masses de matèria que hi ha dins el planeta, és a dir, a les zones pròximes al nucli de la Terra, on fa tanta calor que els materials estan fosos per les impressionants temperatures que hi ha. Aquest moviment de les roques "líquides", podria també ser el causant. De totes maneres, i passi el que passi, seguirem tranquils imaginant-nos vivint sobre un planeta ben rodó.

Comentari foto: Les protuberàncies de la Terra s'expliquen per les anomalies de la gravetat, causades per la desigual distribució de la massa terrestre i per l'aplanament dels pols ocasionat per la rotació del planeta.

A través del llibre de comptes del nostre Ajuntament ens assabentam d'una sèrie de fets que passaren l'any 1661. Primerament, un que fa referència a l'ermita de sant Honorat: arran de la desaparició dels ermitans, l'Ajuntament d'Algaida es féu càrrec de la custòdia d'aquell lloc i cuidava de tenir-hi un capellà o un donat; la primitiva capella que hi havia segurament estava ruïnosa i decidiren fer-ne una de nova, la que actualment hi ha, que precisament s'acabà aquest any: "a mre. Antty ripoll pica pedrer 20 ll. 8 s. y a demaià font pica pedres 20 ll. 8 s. y són acompliment dele esquerade de St Honorat y de lo que los perseguiren los jurats p jornals etc. Als 27 agost 1661". Aquesta església es va orientar cap a ponent i és transversal de la primitiva de la qual queden uns vestigis. Aquest any el resident de l'ermita era un tal Bartomeu Goñalons; l'Ajuntament li donava vint lliures. Els jurats pujaven a fer la festa pel gener i es gastaren diverses quantitats "p melles y nous", "per un qurtí y un quartó de vi", "p une cortere de xexa" a més d'altres despeses.

Periòdicament es devia fer una feina necessària i aquest any va tocar escurar la sínia de la plaça i el pou rodó i renovar els ormeigs; hi ha un bon gruix de jornals a raó de 8 i 6 sous a diversos treballadors: Pere Joan Huguet, Dionís Oliver, Miquel Coll, Sebastià Balle, Bernat Coll, Mateu Fullana, Antoni Borràs...

Finalment, recordarem que es pagaren a "mestre Antty munar, ferrer, 16 s. y són per una correige p la porte de la carneseria y p claus p les posts del campanar y altres menuderies...". Aquesta carnisseria devia estar a la placeta de l'església aferrada al fossar; precisament pocs anys després el bisbe Diego de Arnedo va manar que es canviàs de lloc: diu que es trobava "inter ecclesiam et simiterium" i que en el termini d'un mes "mutetur in alia parte ville de Algaida prouti honorabilibus iuratis bene visum fuerit". Realment que la carnisseria estigués al costat del fossar no era gaire higiènic; és probable que es traslladàs a la placeta.

Pere Mulet

Kenneth Norcross

Jo vaig néixer el 15 d'octubre de 1930, a Colne, Lancashire, al nord d'Anglaterra. He treballat de moltes coses, però la meva professió vertadera és la d'enginyer tèxtil. Vaig fer aquesta feina des de l'any 1955 al 1961 a Rhodèsia (Sud-àfrica) i a Anglaterra.

El primer contacte amb Mallorca va ser quan feren el parc de les Fontanelles a Can Pastilla, l'any 1970. Precisament aquí vaig conèixer la meua dona l'any 1974, que hi feia de guia turística. En un principi ens instal·làrem a Sa Cabaneta, després a Can Pastilla, posteriorment als Estats Units, Grècia i un altre pic a Anglaterra. Des d'abans de jubilar-nos, sempre havíem somniat tornar a Mallorca, per això compràrem una casa l'any 1989 a fora vila, dins el terme de Sencelles; però curiosament sempre utilitzàvem els serveis d'Algaida, correus, banc, botigues, etc. Ara fa uns tres anys, que vaig passar casualment pel carrer dels Cavallers. Era quan començaven les obres d'aquesta casa; ens va agradar i ja donàrem una paga i senyal.

Aquí ens hi trobam molt bé; som socis de la tercera edat, també jo del Mallorca. M'agrada molt el senderisme i faig grans rutes amb els amics d'Anglaterra, i passejades pel terme d'Algaida. Aquí la gent és molt amable, com a molt oberta i el que ens va sorprendre d'aquest poble és que tot i ser petit s'hi fan moltes activitats.

Tenim dues filles que viuen a Anglaterra i també tenen apartaments: a Portals Nous, una i al Port d'Andratx, l'altra, i quan venen de vacances podem gaudir dels nostres nés.

Ingrid Ljungmann

Tenc aquest llinatge perquè uns dels meus padrins eren alemanys i els altres argentins, perquè de segon som Carranza. Vaig néixer a Rosario, a l'Argentina. Tenc 21 anys i aviat en compliré 22.

Vàrem emigrar a Mallorca perquè la situació laboral a l'Argentina estava molt malament; abans vengué el meu germà major. Primer s'instal·là precisament a Palma, perquè era molt aficionat a bussejar i havia vist per internet un fons marí mallorquí que li va agradar molt. Però cercant tranquil·litat va trobar casa a Algaida, un poble a prop de la capital i amb facilitat de desplaçament. Ara fa tres anys vaig arribar jo i després els meus pares i l'altre germà. Al principi vaig treballar al Cafè des Poble, perquè hi feia feina la meua cunyada. Després durant un temps vaig fer feina al SYP d'Algaida i ara estic treballant a Cal Dimoni. El meu pare també va fer feina una temporada a la Cooperativa Alpira.

Nosaltres veníem d'una ciutat molt gran, com és Rosario, i al principi ens va costar un poc acostumar-nos a un poble petit com és Algaida; però després ens hi hem adaptat bé, perquè la gent d'aquí és molt familiar, tothom es coneix i tothom et saluda. Ara vivim a Algaida els meus pares i jo, i a ells també els agrada molt, saben que si volen anar a Palma a visitar els altres fills, amb el bus és qüestió de mitja horeta.

Adama Coubalily

Jo tenc ara 29 anys i vaig néixer a Mali, país situat al nord-oest d'Àfrica, veïnat del Senegal, Nigèria, Algèria...

Vaig emigrar de Mali perquè allà no hi havia gens de feina i en canvi hi havia molta misèria. Primer cap a França, on residia als afores de París. Després com que allà no m'hi trobava bé, vaig decidir venir cap a Mallorca, a Palma més concretament, on treballava de manera esporàdica i de mala manera perquè no tenia permís de residència.

Després treballant per un senyor, que ara ja no sé on para, i que coneixia en Joan Ferrà d'Algaida, li vaig demanar si qualcú d'aquest poble em podia donar feina, i aquest em posà amb contacte amb n'Andreu Majoral, que de bon principi, no sabia com aconseguir els papers però, m'assegurà que ben aviat podria legalitzar la meva situació.

De tot això ja fa prop de tres anys, tenc els papers arreglats i segueixc cuidant les vinyes de n'Andreu. Ara no hi ha molta feina des que vam acabar de vermar, però aviat s'hauran de treure els sarments i llevar l'herba.

Els propietaris varen condicionar les cases de Son Roig i ara hi estic molt còmode. A Algaida s'hi viu molt bé, molt tranquil, sense problemes i ja conec molta gent.

Adela Natalia Tamas

Vaig néixer dia 24 de juliol de 1981 a Transilvània, a Romania. El motiu que emigràssim a Mallorca és perquè allà estàvem molt malament i havies de viure amb els pares, perquè era casi impossible independitzar-te i fer la teva vida. Per això el meu marit va emigrar primer a Itàlia, durant dos anys, i després directament a Algaida. Això era el desembre de 2000 i jo vaig arribar el juny de 2001; al principi vivíem damunt el Súper i després passàrem aquí al carrer dels Cavallers.

El primer any feia feina a cala Murada, perquè aquí no trobava cases on treballar, perquè els romanesos tenim mala fama; i és lògic, que si no et coneixen, no et puguin fiar les claus de ca seva. Al cap d'un any la gent ja em coneixia i tenia tanta feina que pogué venir la meva germana, una tia i dues cosines.

Estam molt contents, mai hem tengut cap problema i com que volem integrar-nos, ja tenim molts amics d'aquí. La gent ens diu que tenim facilitat per aprendre idiomes i jo contest que no és facilitat, és la necessitat la que empeny a aprendre. També tenim una filla preciosa que ara ja té onze mesos, ella és ben algaidina i ja va a l'escoleta.

Rafel Garau Amengual *Bessó*

Aquest mes, “Ens heu de fer una glosa” s’acosta a una casa molt visitada per la majoria d’homes del poble, és la barberia d’en Rafel Bessó.

Més de 50 anys exercint l’ofici i en diferents llocs compten amb infinitat de vivències i anècdotes. Sempre deim el mateix, ompliríem planes i totes ben interessants, però ens hem de limitar a un espai i per això resumirem una mica el que va ser l’entrevista, tot i que sempre es fa una mica difícil.

1. Presentació.

Som en Rafel Garau Amengual Bessó. Mon pare era en Rafel Garau Fiol Bessó i ma mare, n’Antònia Amengual Bibiloni. Som el major de dos germans, en Pedro i jo. Em vaig casar amb na Maria Fullana Sastre de Can Caliu el 23 de gener de 1968 i tenim una filla: n’Antònia Maria, que està casada amb n’Esteve, i un nét, n’Esteve.

2. Infància.

Vaig néixer al carrer de l’església l’any 1943. Encara era molt petit quan anàrem a viure a Can Bessó a fora vila. Ca nostra era el cafè de “sa comuna”, ens reuníem els veïnats per passar junts les vetllades. Eren molt entretingudes i, sobretot a l’hivern, més bones de passar. Els al·lots jugàvem a baldufes, bolles, conillons amagats,...

Vaig anar pocs anys a escola, ja que havia d’ajudar a ca nostra. Un dels mestres que vaig tenir era D. Miquel Carrió. Després, ja als 13 anys, vaig tenir per mestre D. Miquel Balaguer i fou quan vaig començar a fer de mosso de barber amb el mestre Joan Fiolet. Els matins anava a classe a ca D. Miquel Balaguer i els vespres a aprendre de barber a la barberia de devora l’església. En aquesta fotografia antiga que hem posat es veu com mestre Joan talla els cabells a en Pedro Gofis (de Ses Regates) i no a en Joan que vivia a Cas Brau.

3. Joventut.

Ja coneixia na Maria, anàvem molt a s’Hostal de la Tanqueta i els diumenges horabaixes al “passeig”, que era la volta del carrer de Can Reus, voltant la plaça, era molt guapo, hi havia la joventut del poble.

Als 18 anys em vaig presentar com a voluntari per fer el servei militar a Son Rullan, per després passar al quarter de lesAVINGudes, a prop de la mar. Allà vaig viure molt intensament el món de la meteorologia: estava al·lucinat quan veia aquells especialistes que amb el mapa damunt la taula, un regle i un llapis feien aquelles retxes, juntant el vent d’una part de l’illa, la humitat d’una altra i altres factors, encertassin tant les prediccions del temps. Pensau que fa 50 anys tenien pocs mitjans i, així i tot, quasi sempre encertaven. La meva feina era d’ordenança.

4. Feina

Com us he dit, als 13 anys vaig començar amb l'ofici que ha estat el de tota la vida i he de ser sincer, he passat gust de ser barber! El temps del servei militar també vaig exercir aquest ofici. Després, acceptant una proposta del mestre barber Joan Nadala, vaig fer feina a una barberia molt anomenada del Terreno, l'encarregat de la qual era un algaidí, en Rafel Suredí. Des de llavors m'uneix una profunda amistat amb ell. En aquell temps jo era un jove, quasi un aprenent, per tant, li estic molt agraït pel suport que em donà.

Feina 6 anys que era al Terreno quan em demanaren per passar a una altra barberia del mateix propietari al carrer del Born de Palma, d'un prestigi i senyoriu que la definien de les més selectes de Ciutat. Tenien una clientela molt exquisida, que fins i tot nosaltres, els empleats, vestíem hivern i estiu amb esmòquing, corbata, calçons i sabates negres. El lloc s'anomena Jubensa, ja que a l'hora d'ara segueix obert amb les mateixes característiques i distinció que abans i m'imagín que amb la mateixa selecció de clients. Allà hi vaig fer feina 19 anys i, durant aquesta època, els vespres, quan arribava a Algaida, anava llavors al Bar Amengual, ara Ca n'Esteve, que pel destí de la vida és ca el nostre gendre.

Quan duia 25 anys fent feina a Ciutat, ja un poc cansat de tant d'anar i venir, na Maria i jo decidírem posar la meua pròpia barberia aquí al poble i concretament a ca nostra i, de veritat, que fou un encert, perquè, a part de viure més tranquil, he tengut i tenc molts de clients.

5. Invent o avançament més important per a la humanitat.

L'electricitat.

6. Invent o avançament més important per a vós.

Per tants anys que el vaig haver de menester, el transport.

7. Persona o personatge que sigui més positiu per a la humanitat.

Totes les persones que de manera desinteressada ajuden els altres, en especial Vicenç Ferrer.

8. Persona o personatge que admireu.

Don Antoni Riutort (el que era abans rector d'Algaida).

9. El fet passat al llarg de la vostra vida que considereu més important per a la humanitat.

El fi de la dictadura i el principi de la democràcia.

10. El fet més important de la vostra vida.

El dia que em vaig casar amb na Maria, el dia que va néixer la nostra filla Antònia Maria i com no, el naixement del nostre nét Esteve.

11. Amb el temps, digau-nos una cosa en què hagueu millorat.

Amb la qualitat de vida.

12. Amb el temps, digau-nos una cosa en què hagueu empitjorat.

He tornat molt pessimista.

13. Per qui posaríeu la mà al foc?

Avui per ningú.

14. Amb qui no aniríeu fins al cantó?

Amb un dolent.

15. Una cosa que hagueu fet i us agradaria no haver fet.

No em penedesc de res del que he fet.

16. Una cosa que poguéreu fer i no féreu, però que ara sí que faríeu.

Seguiria tot igual.

17. Una virtut.

La puntualitat.

18. Una il·lusió.

Els joves en tenen moltes, però a la nostra edat, basta tenir salut.

19. Una queixa.

La circulació del nostre carrer.

20. Un algaidí a qui faríeu un monument.

Don Joan Pizá, tantíssims d'anys metge d'Algaida. M'agradaria que se li dedicàs un carrer en homenatge a ell, o que el centre de salut s'anomenàs amb el seu nom.

21. Un algaidí a qui estiraríeu les orelles.

A aquells que fan actes vandàlics els dissabtes a vespre al carrer.

22. Un racó d'Algaida:

a) **Que us agradi:** Els voltants de l'església, encara que la meva dona diu la Tanqueta.

b) **Que no us agradi:** Algaida no té cap racó lleig.

23. Una raó:

a) **Per viure a Algaida:** Aquí vaig néixer, hi tenc tots els meus éssers estimats.

b) **Per no viure a Algaida:** No en tenc cap.

24. Una volta pel terme d'Algaida.

Algaida està envoltada de bellesa, de totes, trii la volta pel puig de Son Roig i Punxuat.

25. Un algaidí històric que considereu important.

Don Miquel Balaguer: fou un mestre que va ajudar molta gent perquè pogués estudiar, impartia classes a qualsevol hora, fins i tot els vespres. A mi particularment em va ajudar molt.

26. Elegiu un esport per practicar.

Caminar i ballar. (Na Maria diu que és molt

bon ballador).

27. Elegiu un esport com a espectador.

Futbol, i ara amb el nostre nét n'Esteve que ja el practica, el seguim per tot.

28. Elegiu un programa de televisió.

'Mira quien baila'.

29. Capell, gorra o cap destapat? Quina cosa és millor per als cabells?

Cap destapat.

30. La caspa té solució?

Sí, amb un bon tractament.

31. La caiguda dels cabells, pot evitar-se?

Hi ha tractaments, però francament no són tan eficaços com voldríem, en prova d'això mirau si n'hi ha molts de calbs.

32. Què us suggereix la paraula 'clenxa'.

Pentinar amb retxa.

33. Lloc on posaríeu l'aturada de l'autobús.

A plaça, estic convençut que hi hauria més facilitats que problemes.

34. Si heu sentit l'expressió 'prendre el pèl', què vol dir?

Ha, ha! A mi moltes vegades m'han dit: ens prens el pèl i els doblers.

35. Si poguéssiu fer un únic miracle què faríeu?

Aturar la fam al món.

36. Què us hauria agradat que us haguéssim demanat?

Ha estat molt bé.

37. Voleu afegir qualque cosa?

Crec que no.

38. A qui us agradaria que féssim aquestes preguntes el mes que ve?

A un bon amic, en Jaume de Binicomprat, en Jaume Puigserver.

39. Per acabar, ens heu de fer una glosa.

No és inventada meva, tot i que va molt bé per la meva condició de barber. És una glosa popular algaidina molt antiga i diu així:

A dins el poble d'Algaida
hi trobareu un barber
per sa fradina que té
mostatxos i no s'afaita.

Rafel i Maria, gràcies per acostar-vos al nostre espai 'Ens heu de fer una glosa'. Ha estat una entrevista carregada de contingut professional i us agraïm sincerament tot el que heu aportat. Fins el més que ve.

Margalida Tomás Fornereta
Miquel Rafael Molleta

Aquest passat mes de setembre, el Club Esportiu Algaida i en representació seva el president, Sebastià Amengual, i la vicepresidenta i responsable d'equipaments, Laura Miralles, feren donació a la Fundació Campaner de material esportiu del club de futbol amb la finalitat que els nins que la Fundació Campaner té a la casa d'acollida de Ninfa (Àfrica), que són uns cinquanta, puguin disposar d'equipaments per gaudir del futbol com a entreteniment.

Des d'Algaida Solidari volem donar les gràcies i l'enhorabona al Club Esportiu Algaida per aquesta iniciativa.

Damià Huguet

10 anys en la memòria (1996-2006)

Campos sempre

del llibre *Carn de vas*, 1976

Aquí els homes són de call vermell, com una idea,
com la terra que consent els solcs lineals i l'agressiu rostoll
que esgroguetja els camps d'una amarada fe diària i dura.
Veu i camí. Feinera raça de foravilenca mida
on cada pell relluu el cos concret d'una gramàtica amb nirvi.
Poble que parla amb una sang que escriu aquesta llibertat de creure,
el foc sencer d'una suor tenyida amb un polsim de pedra
que ja a la cara mostra una rojor amb vida.
Campos sempre groc aspriu, verds d'home encara, lloc meu.
Ho escric amb el pols de la terra de secà que treu blat i bandera.
Perquè hi crec. Jo, home de call vermell i damià de sang que vessa,
som qui dic terra, país, Mallorca.

L'hort

del llibre *L'ull dels clapars*, 1988

JUST arran dels codonys que el codonyer tenia
cadeneres llunàtiques, ferrerics, titines,
duien les ombres magres, però en esbart volaven.
L'hortolà, arremangat, els reguerons cavava:
havia tastat l'aigua i la trobava fada,
tot perquè els calls dels peus no duien saladina,
i l'alfals, que creixia, no feia encara un pam.

Els morers eren alts, amb un eixam d'abelles
que feia que l'estiu tengués color de mel.
Vaig fer recular els bous quatre passes canades:
les vaques em miraven amb un estel al front.
Els muls a la païssa, els xots als sestadors,
una guarda de cabres, la sollar plena de porcs...
Tot sol dins la bovera mirava la garriga
on les llebres clapades ensumaven albons.

Els cans caçaven. Les estepes florien.
Li deien s'Hort d'En Groc i tot l'any era verd...

Punts suspensius

del llibre *Vols des d'Orly*, 1995

La terra que he cavat amb tots els calls del seny
m'empeny a témer el temps i a esquivar el què diran.
Amb el meu malnom escric la sang que vessa calls,
fregant amb aquests peus la solitud que tast.

Del llibre *Ofici de sords*, 1976

La madona de Son Serra escorxava conills cada dimecres;
estenia les pells en un filferro i donava els peus als cans de bou.
Un dia de setembre de l'any 1939, dimarts,
un veïnat li va fer avinent que cinc homes havien afusellat el seu fill en un coster del cementiri: Plovia. La madona de Son Serra es va aixecar del tabulet, es vestí amb la mudada més nova i va calar foc a la casa. Ara diuen que sense fer testament.

Llegesc a lloc secret el testament que faig.

Número 6 de "Blanc i Blau"

El Club Esportiu Algaida ha publicat el número 6 del seu bolletí informatiu "Blanc i Blau", corresponent al darrer trimestre de l'any 2006. Aquest número inclou, primer, unes paraules de benvinguda de cara a la

nova temporada, adreçades a tots els algaidins per animar-los a participar en les activitats del club. Després hi ha una relació nominal, amb foto inclosa, dels integrants de la plantilla de tots els equips, que enguany són set: el juvenil, el femení, l'aleví F7, l'aleví F11, el benjamí F7, el benjamí F8 i l'equip de 1a Regional. La revista publica també els calendaris de les competicions dels equips al llarg de tota la temporada. Els desitjam tota casta d'èxits, i ja en tenen un d'assegurat: que hi hagi més d'un centenar de persones practicant l'esport del futbol a Algaida, és motiu de felicitació.

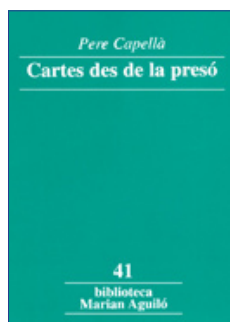
Poesia i ceràmica

Dia 22 de novembre, a les 19 h, tindrà lloc al Molí d'en Xina la presentació del llibre de poemes *La volta celeste*, de Miquel Àngel Lladó Ribas, i de l'exposició de les ceràmiques d'Elisenda Pipió i Gelabert, treballades a partir de quatre poemes del llibre. Hem utilitzat una d'aquestes ceràmiques, en concret la titulada *Temps remots*, per il·lustrar la portada d'aquest mes d'*es saig*, gràcies a una excel·lent fotografia de Pere Colom.

Publicació de llibres "algaidins"

El passat mes d'octubre les lletres catalanes s'han enriquit amb la publicació de tres llibres d'autor algaidí. L'Editorial Moll ha publicat el volum II de les *Obres Completes de Pere Capellà*, que inclou les obres de teatre: *Moix per llebre*, *El carrer de les tres roses*, *Na Catalina de Son Gallard*, *Més val un dit en es front*, *Es Marquès de sa Rabassa* i *El rei Pepet*.

També de **Pere Capellà**, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, en col·laboració amb el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB, ha publicat *Cartes des de la presó*, que és el

número 41 de la col·lecció "Biblioteca Marian Aguiló". Pere Capellà, durant la seva reclusió al camp de concentració d'Alcalá de Henares (1939 – 1943), a pesar de les circumstàncies tan adverses, va produir molt de material literari. Ara, Pilar Arnau i Segarra ha publicat una petita part d'aquest material –sembla que la resta s'ha perdut– gràcies a la col·laboració dels familiars de Pere Capellà; la majoria de les cartes van adreçades al seu germà Marià. La publicació dels dos llibres mencionats ha estat possible gràcies al patrocini de l'Ajuntament d'Algaida i el Consell de Mallorca.

Finalment, dins la col·lecció "Biblioteca d'Escriptors Mallorquins", regalada setmanalment pel Diari de Balears i també amb el patrocini del Consell de Mallorca, Pere Fullana i Puigserver ha publicat *Debats inconclusos. Cultura i societat a la Mallorca del vuit-cents*, un recull de vuit treballs de caràcter històric, tots centrats en la Mallorca del segle XIX.

Una xerradeta amb...

Més endavant, no sé com, aquestes cartes anaren a parar a mans de na Pilar Arnau, o d'un monjo de Montserrat, no ho sé exactament, però el fet és que tots varen trobar que s'havien de publicar. I és que són unes cartes molt "netes", sentides, íntimes,... El que xoca una mica és que siguin en castellà, però no hi havia més remei si volia que arribessin, ja que la censura era forta. I no era solament la censura a les seves cartes, els que li escrivien també havien d'anar ben alerta a dir segons què, ja que ell no era l'únic que les llegia.

Una de les coses que hem llegit fa referència als paquets que li enviaven des d'aquí. Sabent tan "magre" com ho passaven per aquí, enviar menjar devia ser tota una odissea.

Evidentment era difícil enviar-li menjar, però es feia tot el que es podia, i més. Hem de tenir en compte que la família *Batle*, en aquells moments, era una família pobre, i en certa manera, dels represaliats, dels rojos. Una constant de les cartes de l'oncle Pere és l'intent de tranquil·litzar els seus, que estiguin tranquils per ell, que ell està bé. I és que és un home que té la consciència ben neta, que tot el que ha fet ho tornaria a fer, i que ha ajudat molta gent. Quan, amb na Pilar, llegíem juntes les cartes, que ella havia fotocopiat, (hi vàrem fer molta feina, només per identificar i situar tots els noms), en molts de moments ens emocionàvem, pensant en la situació d'aquelles persones, tant de la que les escrivia com de les que les rebien.

Ara que ho has dit, no deu haver estat fàcil identificar tots els personatges.

Em va tocar a mi, perquè jo ja som la vella; vull dir que les ties ja no hi són i el meu germà, més jove, i que ha viscut més a fora,... em va tocar a mi. A més, pensa que jo vaig viure molt a Can Batle. Quan va néixer el meu germà Llorenç, que va morir quan jo tenia nou anys, jo anava molt allà, ja que ma mare, amb un infant petit i molt delicat, tenia moltes altres feines que preocupar-se de mi; sempre vaig habitar a Can Batle: hi dormia, hi menjava,...

I qui hi vivia, allà, quan tu hi estaves?

La tia Francisca, el padrí i la padrina,...jo sempre vaig estar allà. I aquell record, aquella vivència, és un tresor, per jo, un gran tresor. Viure amb el padrí,... i la padrina... És una dona, la padrina, que no ha sortit a rotllo, però era una gran dona, era una dona de cap a peus, i ho va demostrar tirant endavant tota aquella família, en una situació més que difícil. Entre els mestres solem dir que les vivències dels primers anys són fonamentals per a la vida dels infants, i jo vaig

Margalida Capellà Trobat *Batle*

tenir la gran sort de viure aquells anys dins un ambient de pobresa, avui diríem extrema,... no passàrem fam als pobles, però austeritat total, total. Amb poc bastava per viure, o sobreviure, i, el que és més d'admirar, és que el poc que hi havia ho compartíem.

El fet de tenir un fill a la presó, creus que marcava la família?

Jo en aquells moments no me'n temia, però sí, evidentment les famílies "bé" ens devien mirar una mica amb... no sé si rancor, llàstima, ... no ho sé. El que sí puc dir és que entre la gent que va conèixer l'oncle Pere, sempre hi hagué una admiració, una estimació, ... era un home que captivava. Quan vaig anar a l'institut, vaig tenir en Sanchis Guarnier de professor i sempre em va tenir unes atencions especials... i era que havia conviscut amb l'oncle al penal. Aquell home havia sentit parlar de mi, del meu naixement, dels problemes de la família algaidina,... ben igual que l'oncle Pere havia viscut els problemes de la família d'en Sanchis.

Quan en Pere va aconseguir la llibertat i pogué venir a Mallorca, la seva relació més estreta devia ser amb ton pare.

Sí, bé, i també amb la tia Francisca. L'oncle Llorenç era més jove (era el seu fillol, i en Pere en parla molt, de quan festeja, si vol "prendre el vol"...) i, per afinitat d'edat, la relació més estreta era amb el meu pare i la tia. A part de l'edat, eren molt afins, de caràcter; el que va passar fou que mentre un va triar la carrera de mestre, l'altre va fer de fuster,... i moltes altres feines. L'oncle va fer la carrera amb molts de sacrificis, seus i dels seus pares, naturalment. Però del que no hi ha dubte és que tenia un caràcter extraordinari. Dins el penal tothom que el tractava n'estava "enamorat" (és una manera de parlar): hi havia una monja, ara no record el nom, que el va

protegir molt,... i qualche carceller que també el protegia,... vaja, que era un home que es feia respectar i estimar. La gent que el va conèixer estudiant, a Magisteri, el consideraven una gran persona. Era una persona intel·ligent, que defensava les seves idees, però sense imposar res a ningú. Hem de pensar que aquells anys al penal, malgrat la tranquil·litat que a les seves cartes ens fa veure, foren durs, molt durs. Sobretot els primers anys, al matí, quan sentien la porta que s'obria, no sabien si era per anar a cercar qualcú i ja sabien per a què els anaven a cercar... Vivien amb un temor constant. I quan va arribar a Mallorca es trobà amb una crua realitat: havia de començar del no res, de zero. Es va dedicar a feines que res tenien a veure amb la seva carrera, i el seu caràcter,... Fa molt mal dir, però no sé si ho va passar pitjor quan va arribar aquí que al penal. Allà segurament tenia idealitzat tot el que tenia enfora,... i quan va ser aquí ho va passar malament. Ara bé, jo el record sempre amb la mitja rialla a la boca, fins i tot en les situacions més difícils; jo no puc dir que hi tingués una relació molt estreta, ja que ell a Algaida hi va venir poc, per les circumstàncies que siguin, però, ja te dic, el record com una persona satisfeta del que havia fet, malgrat que els resultats li fossin adversos. Crec que aquest llibre, de les *Cartes des de la presó*, donarà a molta gent una altra imatge d'en Pere Capellà, una imatge més familiar i afectuosa.

Hem d'acabar. Com veis, ha estat una Xerradeta sense preguntes, simplement hem anat prenent notes de la conversa de na Margalida, dels seus records d'una època un tant llunyana, però difícil d'oblidar. Com molt bé ha dit na Margalida, aquest llibret (és una obra d'un centenar de pàgines) ens acostarà a un altre Pere Capellà, potser no tan important literàriament, però sí com a persona. Gràcies Margalida.

Joan Mulet

Margalida Capellà Trobat *Batle*

Aquest mes la xerradeta la tenim amb na Margalida Capellà *Batle*. I el motiu és la publicació d'una sèrie de cartes que en Pere Capellà va escriure des del camp de concentració d'Alcalá d'Henares entre l'any 1939 i 1943, *Cartes des de la presó*. Després de l'Any Pere Capellà, amb totes les activitats i publicacions dutes a terme, semblava que ja estava tot dit i publicat sobre l'autor algaidí. Aquesta publicació ens mostra un aspecte nou de Pere Capellà: l'home empresonat per les seves idees, que recorda el seu poble i els seus parents i amics, les seves gents i la millor o l'única forma de fer-ho és a través de l'escriptura de cartes a ells adreçades.

Com va sortir la idea de publicar aquestes cartes?

Aquestes cartes són les úniques que es conserven de l'oncle Pere. Segurament a cal padrí *Batle* n'hi havia moltes més, ja que era un home que escribia molt, sempre que tenia paper per escriure. No sé on he llegit que un dia en va escriure més de vint, de cartes. Bé, com et deia, després de la guerra, el padrí *Batle* va quedar molt atemorit, tenia molta por, tant ell com la padrina, però sobre tot ell; basta dir-te que molts de dies no dormia a ca seva, anava a una caseta de la Comuna,

o a ca l'oncle Miquel, o a ca uns amics,... i era per por que no l'anessin a cercar, encara. Jo això ho vaig viure de molt a prop; possiblement en aquells moments no me n'adonava, però després, quan ja més gran ho recordes, veus clarament aquella sensació d'inseguretat, de por. I encara més allà on hi havia un fill tancat "per política", que era el pitjor. Doncs la padrina em va contar que el padrí, un dia, va treure una capsa plena de papers, i llibres fins i tot, i ho va cremar tot,... tot el que podia semblar "sospitós" va anar a parar al foc.

Sí, sabem que això mateix va passar en altres cases. Així que, creus que moltes altres cartes d'en Pere foren cremades?

Per cert, que un parell de poemes, algun d'ells publicat en aquest llibre que comentam, els trobarem a ca les *Marianes*, cosines de mon pare i germanes d'en Mariano, el sabater, dins una capsa que la tia Francesca em va dir que hi dugueren a guardar, per por. Però, tornant a les cartes, ma mare, que era fadrina, va conservar les que havia rebut mon pare, en Marià, i les guardava com un tresor. Més endavant, quan el cosí Llorenç ja era adult, li va comentar que tenia aquelles cartes de son pare; en Llorenç es va emocionar molt,... i partint d'aquelles cartes va escriure *Un pallaso espanyat*, ho va novel·lar...

